

Bodemzorg Limburg

Nr. 11 december 2014 - 9^e jaargang Platform over bodemzorg in Limburg, voor overheden en bedrijfsleven

Aad Brouwer
Fotografie: Henk Helwig

In dit nummer onder meer:

- 3 Algemene Vergadering Aandeelhouders
- 4 Wim Hazeu nieuwe voorzitter Raad van Commissarissen
- 5 Heidekamppark en IVN Stein
- 7 Provincie Limburg pakt de draad op bij Navoslocaties
- 8 Bert Janssen: een bestuurder met veel ervaring in de afvalverwijdering
- 11 Nazorg voormalig Shell depot Roermond
- 12 Aanpassing mandaat vermogensbeheer
- 14 Natuurontwikkeling Belvédère

Officiële opening Heidekamppark

Op zondag 12 oktober vond de officiële opening plaats van het Heidekamppark in de gemeente Stein. Deze voormalige stortplaats van gipsafval van DSM, nu eigendom van Bodemzorg Limburg, werd feestelijk in gebruik genomen nadat een zeearend de sleutel symbolisch had binnen gevlogen bij directeur Aad Brouwer van DSM en deze hem vervolgens had overgedragen aan wethouder Danny Hendrix van de gemeente.

De opening van het Heidekamppark startte om 11.00 uur bij van der Valk in Urmond. Burgemeester Marion Leurs en Wethouder Danny Hendrix verzorgden namens de gemeente de ontvangst. Naast Bodemzorg Limburg waren officieel vertegenwoordigd de Provincie, DSM, IVN en een aantal andere direct betrokken partijen.

Na een openingswoord door gedeputeerde Patrick van der Broeck, een korte inleiding van directeur Aad Brouwer van DSM over de toepassing van gips, een afsluitend woord van dank door wethouder Danny Hendrix en een korte toelichting op de rondleiding door IVN Stein, verplaatste het gezelschap zich in de richting van de voormalige gipsdeponie.

De aanleg van de nieuwe brug tussen Urmond en het Heidekamppark had helaas enige vertraging opgelopen, waardoor het gebruik daarvan nog niet mogelijk was. Overigens zal het niet lang meer duren, voordat deze verbinding daadwerkelijk tot stand is gebracht. Daarom was er een korte wandeling nodig langs de Nieuwe Postbaan om de locatie te bereiken. Het gezelschap werd voorafgegaan door een fanfare.

Daar aangekomen werd het gebruik van deze locatie door DSM overgedragen aan de gemeente Stein. Een Amerikaanse zeearend kwam laag aanvliegen met de sleutel in zijn klauwen en landde op een handschoen bij Aad Brouwer. Dit gebeurde overigens onder vertrouwd toezicht van valkenier Jack Brouns. Vervolgens werd de sleutel in ontvangst genomen door de gemeente.

Het afgelopen jaar is er door de gemeente reeds bijzonder veel werk verricht om de locatie in te richten voor toekomstig gebruik. Het hek rondom de voormalige stortplaats is verdwenen, er is een nieuwe toegangsweg aangelegd, er ligt een wandelpad met informatieborden van het IVN, een deel van het terrein wordt gebruikt voor begrazing door runderen, een ander deel wordt gebruikt om een bijzondere biotoop te ontwikkelen en direct aansluitend aan de locatie is een bikepark aangelegd voor de jeugd.

Voorwoord directie

Dick Rootert

In deze nieuwsbrief gaan we in op diverse nieuwe ontwikkelingen op onze locaties en besteden we aandacht aan het afscheid van Bert Janssen als voorzitter van de Raad van Commissarissen.

Eén van de opdrachten aan Bodemzorg Limburg is om stortplaatsen na sluiting ervan een nieuwe, bij voorkeur, maatschappelijk gewenste functie te geven. Daarbij dient rekening te worden gehouden met specifieke eisen die van toepassing zijn op gesloten stortplaatsen. Dit soort locaties is namelijk in een aantal gevallen voorzien van een waterkerende laag met daarop een drainagesysteem en een laag schone grond met beplanting.

Doen we na herinrichting van de stortplaats verder niets, dan voegt zo'n locatie weinig toe aan de omgeving.

In overleg met de gemeenten waar onze locaties liggen wordt nagedacht over een zo nuttig mogelijk gebruik ervan. Ondanks de beperkingen ten aanzien van het gebruik zijn er mogelijkheden om nieuwe functies toe te kennen aan deze voormalige stortplaatsen.

Het bekendste voorbeeld bij Bodemzorg Limburg is de inrichting van de Zuringspeel als onderdeel van een golfbaan. Deze baan wordt al meerdere jaren gebruikt. Het is de bedoeling dat de komende tijd een aantal verbeteringen wordt aangebracht, waardoor de voormalige stortplaats nog beter voldoet aan de eisen van een golfbaan.

Een ander voorbeeld waar we de laatste tijd grote stappen hebben gezet voor een beter gebruik van de locatie betreft de voormalige gipsdeponie te Stein. De van DSM overgenomen locatie is inmiddels voor publiek toegankelijk gemaakt, er is een wandelpad aangelegd, er grazen koeien, er wordt een toegangsbrug gebouwd en er zijn afspraken gemaakt met het IVN over een aangepast beheer.

Zeer recent zijn met de gemeente Maastricht afspraken gemaakt over het gebruik van de Belvédère voor natuurcompensatie van nieuwbouw in het Belvédèregebied. De hellingen van deze voormalige stortplaats lenen zich blijkbaar uitstekend voor deze compensatie. Ook nieuw is een intentieovereenkomst met Imtech voor de bouw van een zogenaamde zonnecentrale boven op de stortplaats. Of het plan doorgaat is niet zeker, maar het geeft wel de ambitie aan om op dit soort locaties ruimte te geven aan duurzame projecten.

Met een aantal initiatiefnemers wordt bij de Zandberg te Mook gekeken naar de mogelijkheden om een baan voor mountainbikers aan te leggen. In eerste instantie lijkt dat misschien strijdig met de natuurontwikkeling op deze locatie, maar binnen een ruimer perspectief beoordeeld is dat niet het geval. De Zandberg ligt namelijk direct tegen de Mookerheide. De praktijk is dat veel mountainbikers op een minder verantwoorde wijze gebruik maken van de Mookerheide. Natuurmonumenten wil deze sportliefhebbers graag een alternatief bieden en daar zou de Zandberg een uitstekend alternatief voor zijn.

Op de Beukenberg is een wandelpad aangelegd. Op korte termijn verwachten we dat de gemeente Schinnen een voetgangersbrug aanlegt, zodat deze locatie een onderdeel wordt van wandelroutes. Bodemzorg Limburg wil voor de wandelaars een uitzichtpunt creëren, waardoor er een weidse blik ontstaat op de omgeving van de Beukenberg.

De locatie Het Kreupelbusch te Ubach over Worms heeft in beginsel een natuurfunctie. Met de Provincie wordt gesproken over de mogelijkheid om via deze locatie de Brunsummerheide te verbinden met de Tevenerheide.

Al met al een groot aantal ontwikkelingen op onze locaties en daar blijft het naar verwachting niet bij.

Deze nieuwsbrief wordt éénmaal per jaar uitgebracht. Reacties zijn van harte welkom. Meer informatie over onze organisatie is te vinden op www.bodemzorglimburg.nl.

Vergadering van Aandeelhouders

Op 14 mei 2014 vond in Roermond de jaarlijkse Aandeelhoudersvergadering plaats. Belangrijkste onderwerpen van dit overleg betroffen het vaststellen van de jaarrekening 2013 en de benoeming van de heer Hazeu als commissaris.

Jaarrekening 2013

De opbrengsten van rente, dividenden, gerealiseerd en ongerealiseerd koersresultaat bedroegen in 2013 € 1.821.937. Een belangrijk deel hiervan (€ 1.595.726) betrof het koersresultaat van met name de beleggingen in aandelen.

De kosten van Bodemzorg Limburg voor (aan derden uitbestede) beheeractiviteiten bedroegen € 109.250. Voor lonen, salarissen, sociale lasten en overhead werd € 305.017 uitgegeven.

Uit de jaarrekening blijkt dat per 31 december 2013 van het financieel actief van € 19 mln. 16,8 % werd belegd in vastrentende waarden (AAA en AA), 19,2 % als liquiditeiten en 64 % in zakelijke waarden (aandelen). De opbrengsten van vastrentende waarden en geld op de spaarrekeningen bedroegen niet meer dan 1 à 1,5 %. Dit is veel lager dan de in de rekenrente gehanteerde 4,5%. Positief is dat de aandelen het goed hebben gedaan. De beurswaarde is in 2013 met € 1,6 mln. toegenomen. Ca. € 1 mln. daarvan is ongerealiseerd resultaat en derhalve slechts een resultaat op papier.

De bijdrage van de gemeenten voor het beheer van de zogenaamde Navoslocaties bedroeg € 280.239 (€ 0,25/inwoner/jaar).

Verder blijkt uit de cijfers dat in 2013 twee locaties zijn toegevoegd aan de nazorg, t.w. de slikvijvers te Stein en Het Tiende Vrij te Eijsden. Hiervoor is een dotatie van € 331.000 gedaan aan de nazorgvoorziening. Tevens is € 378.892 toegevoegd ter compensatie van de inflatie. Nadat deze toevoegingen aan de nazorgvoorziening zijn gedaan en verrekening heeft plaatsgevonden met de kosten resteert uit de opbrengsten nog een bedrag van € 1.099.802 dat is toegevoegd aan het eigen vermogen. Dit eigen vermogen van Bodemzorg Limburg fungeert als een soort buffer voor schommelingen in de waarde van de beleggingsportefeuille.

Benoeming commissaris

De Raad van Commissarissen heeft aan de vergadering voorgesteld om, als opvolger van de heer Janssen, de heer Hazeu overeenkomstig het reglement te benoemen voor een periode van 4 jaar. De heer Janssen is gedurende 12 jaar voorzitter geweest van de Raad van Commissarissen. De heer Tindemans heeft een dankwoord uitgesproken en gerefereerd aan de lange periode dat de heer Janssen zich heeft ingezet voor Bodemzorg Limburg. In die periode zijn belangrijke besluiten tot stand gekomen, zoals de verzelfstandiging van Bodemzorg Limburg, de overname van de aandelen van de provincie Limburg, het beheer van Navoslocaties, de jaarlijkse financiële bijdrage per gemeente, de overname van het beheer van de Gipsdeponie en de overdracht van een aantal percelen rondom de voormalige stortplaats Zuringspeel.

Ontwikkeling Het Kreupelbusch

Ecoduct Brandenburg

Door de provincie Limburg is besloten om een lang gewenste doelstelling te verwezenlijken, namelijk het via Het Kreupelbusch aanleggen van een verbinding tussen de Brunsummerheide en de Tevenerheide. Het is de bedoeling daarvoor een 30 meter breed ecoduct aan te leggen over de N229 (Europaweg-Noord). In dit gebied aanwezige dieren zoals ree, das, diverse amfibieën en reptielen waaronder de gladde slang zullen hiervan kunnen profiteren. Bij de aanleg van het ecoduct dient rekening te worden gehouden met aanwezige fietspaden, een ruiterpad en wandelroutes.

Bron: Moraves

Zonnepanelen

Net als op de Belvédère worden ook op het Kreupelbusch de mogelijkheden onderzocht voor het plaatsen van zonnepanelen. Het bovenoppervlak van de locatie ter grootte van ca. 8 hectare zou hier bijzonder geschikt voor zijn. Het onderzoek wordt samen met de gemeente Landgraaf, Centre of Expertise NEBER en Zuyd Hogeschool uitgevoerd. In het onderzoek wordt met name gekeken naar de mogelijkheid om tot een rendabele exploitatie te komen.

Opslag grond

Bij de aanleg van de Buitenring Parkstad Limburg komen grote hoeveelheden grond vrij (ca. 500.000 m³). Deze worden op diverse plekken opgeslagen. Bodemzorg Limburg is bereid om op Het Kreupelbusch vijf hectare beschikbaar te stellen voor de opslag van circa 100.000 m³ grond. Het terrein moet nog wel geschikt worden gemaakt voor de aanvoer en opslag van de grond, waarbij nadrukkelijk wordt gekeken naar het effect op de voorzieningen.

Wim Hazeu nieuwe voorzitter Raad van Commissarissen

In de Aandeelhoudersvergadering van mei dit jaar is Wim Hazeu benoemd als commissaris bij Bodemzorg Limburg. Wim is voor ons geen onbekende. In de periode dat hij wethouder was in Maastricht, vertegenwoordigde hij deze gemeente in de Aandeelhoudersvergadering.

Na zijn studie Landinrichtingswetenschappen te Wageningen is Wim vanaf 1994 ca. 8 jaar werkzaam geweest als (senior) beleidsmedewerker Milieu en Water bij de provincie Limburg. Van 1998-2002 zat hij voor Groen Links in de Gemeenteraad van Maastricht en van 2002-2010 was hij wethouder van deze gemeente. Sinds 2011 is Wim bestuurder bij Wonen Limburg.

Heidekamppark en IVN Stein

IVN gidsen hebben in 2012 voor de opening van het Heidekamppark al het gebied verkend en vastgesteld dat er sprake is van mooie natuurontwikkeling. Onder leiding van de IVN natuurgidsen heeft het college ook een rondleiding gehad over het park en zijn de wensen van IVN toegelicht: het moet een educatief natuur-speelpark worden met voorrang voor wandelaars en spelende jeugd. De historische elementen zoals de veedrift moeten hersteld en versterkt worden. In maart 2013 heeft IVN hierover een workshop georganiseerd. Na de definitieve openstelling is IVN flink aan de slag gegaan om een klimaatwandeling naar het Heidekamppark te ontwikkelen.

In nauw overleg met de gemeente zijn de ideeën uitgewerkt voor het Heidekamppark. Aan de zuidgrens is een oude veedrift weer toegankelijk gemaakt. Een weg waar in vroeger tijden het vee van en naar de Graetheide werd gebracht. De aanplant van duizenden bomen en struiken is in overleg met natuurgidsen van IVN besproken en op Boomfeestdagen door IKL samen met kinderen uitgevoerd. De grote weiden op het middenterrein worden begraasd,

weliswaar niet door schapen wat de wens was, maar door koeien. Er is een natuurbelevingsplaats gekomen voor kinderen.

IVN Stein heeft dankzij een subsidie van de Provincie het Heidekamppad aangelegd. Wethouder Fiddelaers heeft dit pad op zondag 31 augustus feestelijk geopend. Vanuit het Steinerbos kan gewandeld worden naar en over het Heidekamppark en weer terug naar het Steinerbos over een lengte van 6,5 km. Langs de route zijn 12 informatieborden geplaatst. De nadruk ligt op klimaatadaptatie, maar ook is er aandacht voor het verleden.

IVN Stein heeft tijdens de opening op 12 oktober een app gelanceerd die je kunt downloaden in de App Store en bij Google Play onder naam IVNStein waarin Het Heidekamppad is opgenomen. Samen met CaffaWare B.V. heeft IVN het Heidekamppad als een interactieve wandeling uitgewerkt die je offline kunt gebruiken.

De gemeente Stein heeft voor de realisatie van de landschapsprojecten Heidekamppark en 't Brook de Juichwiltrofee gewonnen.

In de gemeente Stein vind je op een aantal plaatsen bijzondere parken. De gemeente heeft een aparte website geopend met informatie over deze parken. De gipsdeponie in het Heidekamppark is daar recent aan toegevoegd. Op de site is verder informatie te vinden over Kasteelpark Elsloo, Groenzone A2, IP Catsop en Urdal Scharberg. www.steinslandschap.nl

Bikepark De Zandberg te Mook

In 2013 is door een groep enthousiaste mountainbikers het initiatief genomen om te kijken of het mogelijk is op de voormalige stortplaats De Zandberg een bikepark aan te leggen. Bekende voorbeelden van bikeparken zijn Winterberg (Duitsland) en Groningen. De eerste plannen zijn gemaakt en er heeft in 2014 diverse keren overleg plaatsgevonden tussen de gemeente Mook, de provincie Limburg en Bodemzorg Limburg. Ook Natuurmonumenten is als eigenaar en beheerder van de nabijgelegen Mookerheide in het proces betrokken, omdat daar door het illegaal plaatsen en gebruiken van schansen er veel schade wordt toegebracht aan de natuur. Omdat De Zandberg in het huidige Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL) gelegen is in de Ecologische Hoofd Structuur (EHS) en het gebied de indicatie heeft gekregen van Goudgroene natuur zal er een onderzoek plaatsvinden om vast te stellen of de voorgenomen activiteit verenigbaar is met de aanwezige natuurwaarden.

Beukenberg

Op de locatie Beukenberg zijn in het verleden korte wandelroutes aangelegd, maar deze sluiten tot nu toe niet aan op andere routes. Het is de bedoeling dat deze locatie onderdeel wordt van onder andere de kastelenroute van Kasteel Amsterrade, via kasteel Doenrade naar kasteel Terborgh. Om de Beukenberg bereikbaar te maken komen er nieuwe ingangen. Zo bestaat er een plan om over een beekdroogdal een loopbrug aan te leggen. Om de locatie verder aantrekkelijk te maken is het de bedoeling dat er een 10 meter hoog uitkijkpunt wordt aangelegd waar men een weids uitzicht heeft op de omgeving.

Het afgelopen jaar is de omheining deels vervangen door een veel beter in het landschap passende variant. Met IVN zijn afspraken gemaakt om een deel van de begroeiing op het talud weg te halen en te vervangen door een kruiden- en grasmengsel.

Provincie Limburg aan de slag met de Navoslocaties

Al weer lang geleden zijn de provincies in Nederland gestart met een verkennend onderzoek (VOS) van voormalige stortplaatsen. Het is de bedoeling dat van deze locaties gegevens beschikbaar komen over mogelijke humane risico's, de kans op verspreiding van verontreinigingen en de eventuele gevolgen voor de ecologie. In de provincie Limburg wordt dit proces komend jaar met vernieuwde inspanning vervolgd. Alle gemeenten hebben in september een brief ontvangen met het verzoek om te reageren op een overzicht van de voormalige stortplaatsen in de provincie. Dit was reden voor Bodemzorg Limburg om Leo Direks en Anne de Vreeze te vragen een bijdrage te leveren aan deze nieuwsbrief.

Binnen de provinciale organisatie is het beleid met betrekking tot de Bodem ondergebracht bij het Cluster Ruimte, de uitvoering van Wbb-taken en het bodemconvenant bij het Cluster Milieuonderzoek en -Advies en het toezicht ligt bij de Regionale Uitvoeringsdienst. Leo Direks is manager van het Cluster Milieuonderzoek en -Advies en Anne de Vreeze senior projectleider bij dit Cluster.

Uit een in 1996 uitgevoerd verkennend onderzoek bleek dat er in Limburg zo'n 400 stortplaatsen zijn. Het merendeel van deze locaties is zeer klein en vormt normaal gesproken geen risico voor de omgeving. De bedoeling is om uit de inventarisatie en het daarop gevolgde onderzoek een beeld te krijgen op welke locaties nazorg noodzakelijk is. Afgelopen jaren heeft de provincie vastgesteld dat bij geen van de navoslocaties sprake is van humane risico's. Het vervolgonderzoek zal zich nu met name gaan richten op de risico's voor verspreiding en mogelijke aantasting van ecologisch belangrijke gebieden.

In september 2014 heeft de Provincie een brief gestuurd naar alle gemeenten waarin is aangegeven dat besloten is om in de Atlas Limburg een overzichtskaart op te nemen van alle voormalige stortplaatsen in Limburg. De reden hiervoor is dat de overheid verplicht is om actief informatie te verstrekken over o.a. de toestand van het milieu en de Atlas Limburg is de toegangspoort voor alle publiek beschikbare geografische informatie van de provincie Limburg.

Leo: "We vinden het belangrijk dat de informatie die we openbaar maken zo actueel mogelijk is, vandaar de brief in september 2014 naar de gemeenten".

Anne: "Daarnaast is de informatie van belang om te kunnen bepalen welke locaties een bedreiging kunnen vormen voor kwetsbare gebieden in het kader van verspreiding en ecologie. We zijn dan ook erg blij dat een groot aantal gemeenten op onze oproep heeft gereageerd. We verwachten dat we eind 2015 inzichtelijk hebben bij welke navoslocaties een kwetsbaar gebied binnen de invloedssfeer aanwezig is. Zonodig zullen we daarna nader onderzoek uitvoeren."

Leo: "Belangrijk is in ieder geval dat het overzicht van voormalige stortplaatsen zo compleet mogelijk is. In deze nieuwsbrief dan ook de oproep aan de gemeenten die nog niet gereageerd hebben om dit alsnog te doen. Ook zullen we alle gemeenten actief informeren over de ontvangen informatie en het vervolgtraject."

Bodemzorg Limburg concludeert dat op basis van de onderzoeken die zij uitvoert rondom de stortplaatsen die zij in beheer heeft, de verspreiding van verontreiniging in het algemeen nogal mee valt. Daarom lijkt het heel logisch om de afronding van het provinciale onderzoek naar de nazorg van voormalige stortplaatsen te koppelen aan de gevoelige bestemmingen in de omgeving van dit soort locaties.

Anne de Vreeze en Leo Direks

Bert Janssen: een bestuurder met veel ervaring in de afvalverwijdering

In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 14 mei 2014 hebben we afscheid genomen van Bert Janssen als voorzitter van de Raad van Commissarissen. Terugkijkend zien we dat hij al vanaf 1994 (20 jaar) intensief betrokken is geweest bij de afvalverwijdering in de provincie Limburg. Niet alleen bij Bodemzorg Limburg, maar ook bij de voorloper ervan (AVL Sturing), het voormalig Gewest Oostelijk Zuid Limburg, RD4 en Afval Samenwerking Limburg (ASL) is hij actief betrokken geweest. Nu krijgt hij meer tijd voor de organisatie van het poëziefestival in Landgraaf, lezen van meerdere biografieën en het samen met zijn vrouw erop uittrekken met de caravan.

Burgemeester

Bert is bijna zijn hele werkzame leven burgemeester geweest. Na zijn rechtenstudie in Tilburg heeft hij in Geertruidenberg een aantal jaren de functie van gemeentesecretaris uitgeoefend, maar al snel werd hij benoemd op zijn eerste burgemeesterspost te Waspik. Een rustig boerendorp waar hij 4,5 jaar de scepter zwaaid en de eerste ervaringen opdeed als burgemeester. Zijn volgende post was het burgemeesterschap in de gemeente Echt. Vooraf werd ingeschat dat dit een moeilijk te besturen gemeente zou zijn, maar dat viel alleszins mee. Natuurlijk stond de krant regelmatig vol met artikelen over raadslid van Thoor die met zijn vele bezwaarschriften en soms niet malse kritiek het de gemeente moeilijk maakte. Janssen; "In al die jaren heb ik de heer van Thoor slechts één maal de opdracht gegeven om zich terug te trekken uit de raadszaal; en dat accepteerde hij dan ook. In het gedrag van de heer van Thoor was regelmatig ook de nodige humor te ontdekken". Na 6,5 jaar volgde in 1993 de benoeming tot burgemeester van Landgraaf. Daar heeft Bert tot aan zijn pensioen (18 jaar) deze functie vervuld. Een bijzondere gemeente, omdat Landgraaf in feite een samenvoeging is van een groot aantal kleine gemeenten, waardoor het beeld van een echte stad, zoals Roermond of Weert, met een historisch centrum ontbreekt. De eerste jaren waren niet eenvoudig. In die periode verschenen de publicaties van Dohmen en Langeberg over het al of niet aannemen van steekpenningen door Limburgse bestuurders. Ook een wethouder uit Landgraaf werd regelmatig genoemd, zonder dat er overigens een veroordeling heeft plaatsgehadt. De zaak werd nl. later geseponeerd.

Bert Janssen

Waren het in 1993 nog de landelijke partijen die een meerderheidspositie hadden in de Raad, al snel deden lokale partijen hun intrede en kregen een belangrijke positie in de Raad en het College. Zo is ook nu nog GBBL de grootste partij. Janssen: "Je hoort vaak zeggen dat plaatselijke partijen weinig bestuurlijke ervaring hebben en er niet goed mee valt samen te werken. In Landgraaf bleek GBBL een partij die in staat was goed uitvoering te geven aan het door de Raad vastgestelde beleid. Verder zie je dat in de colleges steeds vaker wethouders worden benoemd die erg jong zijn. In Landgraaf hebben we een bepaalde periode de jongste wethouder van Nederland gehad (Andy Drippy). En ook dat pakte erg goed uit".

Afvalverwijdering

Min of meer bij toeval is Bert verzeild geraakt in de afvalverwijdering in Limburg. In het voormalig gewest Oostelijk Zuid Limburg had Henk Riem de portefeuille Afval, maar door zijn gedwongen vertrek kreeg Bert naast Financiën ook die portefeuille in het Gewest en werd daarmee ook de vertegenwoordiger namens het Gewest in een aantal andere organisaties, waaronder AVL Sturing. In 1994 werd Bert benoemd als commissaris van AVL Sturing en is dit gebleven tot het moment dat de aandelen van AVL werden overgedragen aan de PNEM-MEGA Groep (later Essent). De aandelen van Bodemzorg Limburg werden niet overgedragen en die entiteit ging door als zelfstandige BV, met in eerste instantie de Provincie en alle Limburgse gemeenten als aandeelhouder en later uitsluitend de gemeenten. Op 11 juni 1998 werd hij

commissaris bij AVL Nazorg waarvan later de naam juridisch is gewijzigd in Nazorg Limburg BV. In de periode 1994-1995 heeft het Gewest de ultra moderne nieuwe stortplaats in Landgraaf aangelegd en in dezelfde periode is de oude stortplaats Ubach over Worms voorzien van een vloeistofdichte bovenafdichting. Als portefeuillehouder Afval is Bert in die jaren direct betrokken geweest bij de uitvoering van deze werkzaamheden. Na afronding ervan is in 1996 de locatie Landgraaf overgedragen aan AVL Deponie en Ubach over Worms aan AVL Nazorg. Janssen: "Dit waren voor het Gewest omvangrijke werkzaamheden en er is daarom nadrukkelijk een beroep gedaan op externe know how. Lo van de Walle, die vergelijkbare werkzaamheden had uitgevoerd als manager bij DSM, is destijds door het Gewest ingeschakeld als projectmanager. Met hem heb ik bijzondere vergaderingen meegemaakt. Het betrof grote investeringen voor de uitvoering van genoemde werkzaamheden. Zijn voorstellen riepen altijd veel vragen op in het portefeuillehoudersoverleg in het Gewest. Zijn autoriteit zorgde er echter voor dat de wethouders van de gemeenten uiteindelijk akkoord konden gaan met de door Lo voorgestelde investeringen".

RD4

Een andere grote klus die na de overdracht van de stortplaatsen aan AVL door Bert werd opgepakt betrof het opzetten van een efficiëntere organisatie voor de inzameling van afvalstoffen in Oostelijk Zuid Limburg. De gemeenten Heerlen, Brunssum en Kerkrade hadden ieder een eigen inzameldienst voor afval. Janssen: "Toen het niet lukte om met alle gemeenten een besluit te nemen over een nieuwe dienst voor de inzameling van afval hebben de 3 gemeenten die over zo'n dienst beschikten besloten om samen de inzameling te gaan organiseren. Landgraaf heeft zich daar toen direct bij aangesloten waardoor de naam RD4 is ontstaan. Ook voor dit project heeft Bert als voorzitter van het portefeuillehoudersoverleg Afval Lo van de Walle ingeschakeld als projectmanager. En ook in dit geval hebben wij het aan zijn autoriteit te danken dat het integratieproces van de 3 inzameldiensten prima is verlopen". De bijzondere constructie was dat er een nieuwe Gemeenschappelijke Regeling werd opgericht met een aparte BV waarin het personeel werd ondergebracht en een NV voor de inzameling van bedrijfsafval. Janssen: "Hoewel het overleg in de Gemeenschappelijke Regeling door de nieuwe organisatie soms als stroperig werd

ervaren, kan achteraf worden geconstateerd dat het bedrijf stevig aan de weg timmert en steeds meer gemeenten toetreden tot deze Gemeenschappelijke Regeling".

ASL

In de tijd van AVL, toen de gemeenten direct aandeelhouder waren van deze NV, was er een overleg met de gemeenten als contractant voor de aanbidding van afvalstoffen. Op het moment dat de aandelen door de gemeenten werden overgedragen aan de PNEM MEGA Groep bestond de noodzaak om een nieuw overleg te creëren waarin de gemeenten afspraken maakten over de uitvoering van de afvalverwijdering. Daarvoor werd Afval Samenwerking Limburg opgericht en ook daarin heeft Bert een aantal jaren als voorzitter meegedraaid. Eén van de eerste grote klussen omstreeks 2003 zou de aanbesteding worden van een nieuw afvalcontract voor de verwerking van door de gemeenten ingezamelde afvalstoffen. Vanaf 1993 liep het oude contract met AVL en de vraag was of met de opvolger ervan (Essent Milieu) een nieuw contract zou worden gesloten dan wel dat andere partijen konden worden geïnteresseerd om een deel van de afvalverwijdering over te nemen. Uiteindelijk is in 2008, na een Europese aanbesteding, een nieuw, verbeterd contract gesloten met Essent Milieu en in 2013 is het contract opnieuw aangepast. In 2009 heeft Bert afscheid genomen van dit overleg. Janssen: "Het was niet altijd eenvoudig om alle Limburgse gemeenten mee te nemen in dit proces. Her en der leefden gedachten om het anders aan te pakken, maar uiteindelijk is het toch gelukt om alle partijen bij elkaar te halen".

Bodemzorg Limburg

In de eerste jaren na de verzelfstandiging van AVL Nazorg in 1998 werd de directie ervan nog gecombineerd met Essent Milieu. Vanaf 2002 is die lijn volledig doorgesplitst, met zelfstandige directie en eigen personeel. Bert heeft vanaf dat moment 3 periodes van 4 jaar als voorzitter van de Raad van Commissarissen gefungeerd. Eerst is de naam van AVL Nazorg gewijzigd in Nazorg Limburg BV en nu wordt als handelsnaam Bodemzorg Limburg gehanteerd. Dat laatste is gebeurd op voorspraak van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Janssen: "Het is altijd de bedoeling geweest om Bodemzorg Limburg niet te laten uitgroeien tot een grote organisatie, maar een zo groot mogelijk deel van de >>

>> werkzaamheden uit te besteden aan derden. Daar zijn we goed in geslaagd. Verder is gekeken naar mogelijkheden om de samenwerking met de Provincie te optimaliseren, omdat ook zij de verantwoordelijkheid voor de nazorg van een aantal stortplaatsen in Limburg heeft. Ik herinner me de gesprekken met gedeputeerde Bert Kersten welke uiteindelijk uitmondde in een formeel beëindigen van de deelneming van de Provincie in het aandelenkapitaal van Bodemzorg Limburg. Helaas, maar dat was niet anders. Omdat het gehele vermogen van Bodemzorg Limburg bijeen is gebracht door de Limburgse gemeenten is er wel meer duidelijkheid ontstaan. De gemeenten zijn in de Aandeelhoudersvergadering verantwoordelijk voor het (financiële) beleid van Bodemzorg Limburg met betrekking tot het beheer van gesloten stortplaatsen. In het gesprek noemt Bert nog een paar andere belangrijke besluiten. Het eerste is dat Bodemzorg Limburg bereid is om de nazorg over te nemen van nog meer gemeentelijke stortplaatsen waar nazorg nodig is. Verder is besloten dat elke gemeente jaarlijks een bedrag van € 0,25/inwoner afdraagt aan Bodemzorg Limburg ter dekking van de kosten van deze extra locaties. Janssen: "Sterk is dat dit besluit door de Aandeelhoudersvergadering is genomen en dat alle gemeenten zich vrijwillig conformeren aan dit onderlinge solidariteitsbeginsel. Andere belangrijke besluiten waren de overname van de nazorg van de voormalige Gipsdeponie en de aankoop van een aantal percelen grond rondom de voormalige stortplaats Zuringspeel. Belangrijk vind ik dat de gemeenten samen besloten hebben om hun kennis omtrent de nazorg te bundelen in een kleine efficiënte werkende organisatie. Ik verwacht dat in de toekomst, nu gemeenten volop moeten bezuinigen, Bodemzorg Limburg wat dit betreft nog meer kan betekenen voor haar aandeelhouders".

Vrije tijd

Wij weten dat lezen één van de grootste hobby's van Bert is. Niet voor niets hebben we hem bij zijn afscheid alle delen van de politieke biografie van Willem Drees gegeven. Intussen worstelt Bert zich niet alleen door de biografie van Drees, maar ook door die van Gerbrandy.

Zoals algemeen bekend, is Bert een uitstekend wijnkenner (en proever). Jaarlijks gaat hij met een club vrienden naar het zuiden om daar de kwaliteit te beoordelen van een aantal prominente wijnsoorten. Misschien dat daar nu wat meer tijd voor kan worden ingeruimd. Waar in elk geval meer tijd voor kan worden uitgetrokken zijn de tochten met zijn caravan (samen met vrouw José). Jarenlang bracht hij zijn vakanties door in een tent, maar de laatste jaren doet hij dat wat luxer in een caravan.

De vraag is of Bert nog nieuwe opdrachten aanneemt. Janssen: "Volgend jaar word ik 70 en nieuwe opdrachten neem ik dus niet meer aan. Ik ben voorzitter van de Stichting Poëziefestival Landgraaf en daar wil ik nog wel wat tijd in steken. Wij organiseren hier de dagen van de poëzie en de uitdaging is om jeugd meer hierbij te betrekken. Ook mijn werkzaamheden voor de Stichting Service Gilde blijf ik nog doen. Deze Stichting stelt zich als doel om kennis van postactieven over te dragen aan anderen. We werken niet alleen in Landgraaf, maar eigenlijk voor heel Parkstad". En de politiek? Janssen: "Die volg ik uiteraard wel, maar toch op zekere afstand. Ik merk dat, zodra je bij de gemeente weg bent, je ook belangrijke informatie mist. Ik heb nog wel contact met een aantal mensen waar ik veel mee gewerkt heb, maar de echte interesse voor de politiek zakt toch wat weg.

Spik Roermond

Voor de overname van de nazorg van de voormalige stortplaatsen Spik I, II en III in de gemeente Roermond zijn Bodemzorg Limburg en de gemeente nog steeds in gesprek. Verwacht wordt dat de komende maanden definitieve besluiten worden genomen over de overdracht.

Nazorg voormalig Shell depot Roermond

In Voorstad Sint Jacob van de gemeente Roermond heeft Shell tussen 1918 en 1990 een brandstofdepot met een oppervlakte van 1,8 ha in gebruik gehad. Het depot dat eigendom was van de gemeente Roermond beschikte over eigen havenfaciliteiten.

Inmiddels zijn alle bovengrondse installaties verwijderd. Tijdens het gebruik van het depot zijn er olieresten in bodem en grondwater terecht gekomen. Omdat Shell haar activiteiten op deze locatie wilde beëindigen is er in opdracht van Shell door Iwaco in 1997 en later door Royal Haskoning in 2002 onderzoek uitgevoerd naar mogelijk aanwezige verontreinigingen.

Royal Haskoning heeft in 2007 een inmiddels door de Provincie goedgekeurd plan gepresenteerd voor de sanering van in de bodem en het grondwater aangetroffen verontreinigingen. Deze saneringsmaatregelen betroffen het verwijderen van de op de kleilaag aanwezige verontreinigde drijfslag en het aanleggen van een grondwateronttrekkingssysteem. Verder is er een verbeterd rioleringsstelsel aangelegd en is op verzoek van de gemeente Roermond een 1 meter dikke leeflaag schone grond aangebracht.

Het beheersstelsel had primair tot doel zonnodig verontreinigd grondwater te kunnen oppompen om horizontale en verticale verspreiding tegen te gaan.

Bodemzorg Limburg heeft in 2014 het beheer van Shell overgenomen en draagt zorg voor de bewaking van de kwaliteit van het grondwater en zal indien dat noodzakelijk is, door gebruik te maken van het aangelegde grondwateronttrekkingssysteem, verontreinigd water oppompen en afvoeren via de riolering.

Deze nazorg houdt in:

- periodieke bemonstering van het grondwater op minerale olie en aromaten totdat een stabiele situatie is bereikt
- instandhouding en eventueel ingebruikname van het aanwezige grondwaterbeheersstelsel als de verontreinigingssituatie van het grondwater hierom vraagt of bij een grondwaterstand hoger dan de kleilaag
- instandhouding van de aanwezige leeflaag
- zorgdragen voor de benodigde rapportage en communicatie

Bron: RSK

Aanpassing mandaat vermogensbeheer

Voor de nazorgkosten van gesloten stortplaatsen dient een voorziening te worden opgebouwd welke toereikend is om gedurende een lange periode alle kosten te dekken van de nazorg van een gesloten stortplaats. Tot nu toe heeft Bodemzorg Limburg zich geconformeerd aan Wet Fido/Ruddo. Gelet op het zeer laag rendement van overheidsobligaties in de Eurozone en de lage rente op spaarrekeningen is besloten om de mogelijkheden te onderzoeken voor aanpassing van het mandaat voor het beheer van deze nazorgvoorziening. Door kleine wijzigingen aan te brengen ontstaat meer ruimte voor spreiding in de portefeuille, waarmee tevens wordt bereikt dat risico's worden gereduceerd.

In Nederland is in 1996 wetgeving gemaakt op basis waarvan zeker wordt gesteld dat na sluiting van stortplaatsen voor afvalstoffen de aangebrachte voorzieningen in stand gehouden worden en adequaat worden beheerd. De kosten voor deze zogenaamde nazorg zijn voor rekening van de exploitant van de stortplaats. Dit betekent dat deze, voordat tot sluiting wordt overgegaan, voldoende financiële middelen ter beschikking stelt voor de nazorg. Zowel de provincies in Nederland als een aantal nazorg-organisaties hebben daarvoor elk een nazorgvoorziening

opgebouwd waarin de gelden zijn ondergebracht voor de nazorg van dit soort locaties. Hiermee wordt verzekerd dat de kosten voor de nazorg voor rekening komen van de oorspronkelijke gebruiker van de stortvoorziening.

In Limburg beheert Bodemzorg Limburg 10 gesloten stortplaatsen, waarvan de kosten gedekt worden uit een nazorgvoorziening welke eind 2013 € 19,6 mln. bedroeg. De opbrengst uit deze voorziening wordt jaarlijks gebruikt om enerzijds de operationele kosten te dekken en anderzijds de voorziening aan te passen aan de inflatie (gemiddeld 2%/jaar). In de landelijke regelgeving is uitgegaan van een opbrengst van gemiddeld 5%.

Wet Fido/Ruddo is van toepassing op het beheer van financiële middelen van openbare lichamen, zoals provincies, gemeenten en waterschappen. Deze wetgeving is niet van toepassing op organisaties zoals Bodemzorg Limburg. In het verleden is besloten om de regels van Wet Fido wel zoveel mogelijk toe te passen omdat de aandeelhouders de gemeenten in Limburg zijn waarop deze wetgeving wel van toepassing is. Voor nazorgorganisaties is in Wet Fido vastgelegd dat tenminste 42% van de nazorgvoorziening dient te worden belegd in producten waarvan de hoofdsom

gegarandeerd is, zoals in vastrentende waarden, als spaargelden en in liquiditeiten. Volgens Wet Fido dienen de vastrentende waarden te beschikken over een rating van AAA of AA en te worden belegd in de Eurozone.

Sinds de economische crisis zien we dat met name de vastrentende waarden in de Eurozone die voldoen aan Wet Fido nauwelijks meer opbrengen dan 1 tot 1,5% per jaar. De opbrengst hiervan blijft derhalve sterk achter bij het noodzakelijke rendement van ca. 5%. Overigens zien we dat pensioenfondsen de laatste jaren een vergelijkbaar probleem hebben. Verder kan worden opgemerkt dat het kopen van Staatsobligaties in de Eurozone de afgelopen jaren ook risicovol is geweest (denk aan Griekenland, Spanje enz.).

Het beheer van de nazorgvoorziening van Bodemzorg Limburg is in handen gegeven van Schretlen & Co, een dochter van de Rabo-organisatie. Met hun deskundigheid waken zij over de beleggingsportefeuille. Aan deze organisatie is gevraagd om na te denken over het aanpassen van het beleggingsbeleid van Bodemzorg Limburg met de aantekening dat de oorspronkelijke uitgangspunten van Wet Fido zoveel mogelijk in stand blijven. Bekeken wordt of op twee punten een (kleine) aanpassing van het huidige mandaat kan worden doorgevoerd, t.w. de beperking tot de Eurozone opheffen, zodat gebruik kan worden gemaakt van vastrentende waarden met een AAA en AA rating in andere delen van de wereld, zoals Canada of Australië, alsmede het mogelijk maken om bedrijfsobligaties op te nemen in het vastrentende deel van de portefeuille, eveneens met een AAA en AA rating. Het voordeel is dat er een betere spreiding en risicoreductie plaatsvindt en dat wordt voorkomen dat teveel beleggen in Staatsleningen en financiële instellingen tot ongewenste concentratierisico's leidt.

In de Aandeelhoudersvergadering van 14 mei 2014 is dit punt besproken en is er goedkeuring gegeven om het voorstel tot wijziging van het mandaat verder uit te werken. Daarbij is aangetekend dat het verstandig is om een aantal ambtelijke vertegenwoordigers van gemeenten te betrekken bij deze aanpassing van het beleggingsmandaat. Met medewerkers van de gemeenten Venlo, Venray, Maastricht, Sittard-Geleen en Beek heeft hierover overleg plaatsgehad. Het is de bedoeling om in de Algemene Vergadering van 2015 de resultaten van het overleg met Schretlen en de ambtelijke vertegenwoordigers te bespreken.

Zuringspeel

Investeringsen

Om de Zuringspeel bespeelbaar te houden als golfbaan zou de ontwatering van de locatie dienen te worden verbeterd. Door ongelijke zettingen van deze gesloten stortplaats is de afwatering niet overal optimaal meer. Op enkele plaatsen kan na enige regenbuien het hemelwater niet meer afstromen en blijft op de locatie water staan. Voor golfdoeleinden niet optimaal maar ook voor de nazorg van een gesloten stortplaats niet wenselijk. Bij de aanleg van de bovenafdichting zijn de taluds zodanig aangelegd dat het hemelwater altijd goed kan afstromen. De biologische processen in de stortplaats na sluiting vinden niet overal op dezelfde wijze en in dezelfde mate plaats zodat aan de bovenzijde ongelijke zettingen worden geconstateerd. Door nu te investeren in verbetering van de afwatering wordt het risico op lekkage van de bovenafdichting kleiner en heeft een eventuele lekkage geen grote gevolgen zoals mogelijke verspreiding van stoffen uit de stort via het grondwater naar de omgeving.

Zonnepanelen

In 2013 zijn op de locatie Zuringspeel 220 zonnepanelen geplaatst met een verwachte jaarlijkse stroomopbrengst van 40.000 - 45.000 kWh. Deze panelen zijn 1,5 jaar in gebruik en leveren dankzij het zonnige 2014 zelfs meer stroom dan verwacht. Ten behoeve van de stortgasonttrekking is jaarlijks ca. 30.000 kWh nodig, terwijl in 2014 ca. 47.000 kWh zal worden geproduceerd. Per saldo wordt er dus meer stroom geproduceerd dan er gebruikt wordt.

Natuurontwikkeling Belvédère

De gemeente Maastricht is al gedurende een lange periode bezig om plannen te maken voor de ontwikkeling van een nieuw woon- en bedrijventerrein in het zogenaamde Belvédèregebied dat direct aansluit aan de voormalige stortplaats Belvédère. Door de economische crisis zijn de plannen sterk vertraagd, maar inmiddels heeft Maastricht de draad weer opgepakt en wordt het oude plan in afgeslankte vorm alsnog gerealiseerd. Daarvoor is gezocht naar een stuk natuurcompensatie. Met Maastricht zijn inmiddels afspraken gemaakt om een deel van de compensatie te realiseren op de voormalige stortplaats.

Voor de ontwikkeling van het zogenaamde Belvédèregebied heeft Maastricht in het verleden een wijkontwikkelingsmaatschappij opgericht met een projectontwikkelaar en een pensioenorganisatie als partner. Inmiddels zijn beide partners uit de organisatie gestapt en ontwikkelt de gemeente Maastricht het gebied zelfstandig.

De eerste plannen gingen uit van een aanzienlijk contingent aan woningen, waarbij zelfs gedacht werd aan het bouwen van appartementen op een stortplaats. Inmiddels is dat plan sterk afgeslankt. Verder is het de bedoeling om in het gebied bedrijven

te vestigen, waarbij met name gedacht wordt aan grootschalige retail organisaties.

Zoals het vaak gaat bij terreinen die lang niet gebruikt en enigszins verwaarloosd zijn, blijkt de natuurrijkdom zich wel ontwikkeld te hebben. Voor het Belvédèregebied betekent dit dat er conform de Flora- en faunawet natuurcompensatie dient te worden gevonden voordat tot realisering kan worden overgegaan. De compensatie heeft met name betrekking op muurhagedissen en hazelwormen. Omdat de Belvédère stortplaats direct aansluitend ligt aan het te ontwikkelen gebied is met Maastricht gekeken naar mogelijkheden die compensatie te realiseren op de stortplaats.

Door Arcadis is een plan gemaakt voor de ontwikkeling van nieuwe natuur op de hellingen van deze stort.

Volgens dit plan zullen schanskorven, steenbedden, steenruggen en nieuwe grafbplantingen worden aangebracht. Op dit moment zijn de hellingen zeer kaal. Er grazen gallowayrunderen die voor een klein deel rekening zullen moeten gaan houden met de nieuwe natuur die zich zal ontwikkelen op deze locatie. Uiteraard is het niet de bedoeling dat deze nieuwe ontwikkelingen beperkingen opleggen aan de nazorg van de stortplaats.

Zonnecentrale Belvédère

De provincie Limburg heeft in 2010 het initiatief genomen voor de ontwikkeling van één of meer duurzame energiecentrales in Limburg. Via een Europese aanbestedingsprocedure konden bedrijven inschrijven op de bouw en exploitatie van zo'n centrale. Op basis van de ingediende offertes is aan het bedrijf Imtech Industry International bv de opdracht gegund.

Het oorspronkelijke idee was dat er een combinatie van zonnepanelen, windmolens, biomassa-installatie en een waterkrachtcentrale in Maastricht zou komen. Nu, 4 jaar later, is duidelijk dat windmolens en waterkrachtcentrale er om verschillende redenen vooralsnog niet zullen komen. Op dit moment wordt gedacht aan een biomassacentrale in Bosscherveld en zonnepanelen op de voormalige stortplaats Belvédère.

Recent is met Imtech een intentieovereenkomst gesloten waarin Bodemzorg Limburg zich bereid verklaart om ca. 5 ha van Belvédère in gebruik te geven voor het bouwen en exploiteren van de zonnecentrale. Er is door Imtech bij de gemeente Maastricht een aanvraag voor een Omgevingsvergunning ingediend, welke naar verwachting op korte termijn wordt verleend. Verder loopt er een traject voor het verkrijgen van SDE subsidie.

Oskomea Solar Power Solutions

Voor Bodemzorg Limburg is relevant dat de aanleg van de zonnecentrale geen schade toebrengt aan de nazorgvoorzieningen en dat het beheer ongehinderd kan plaatsvinden. Omdat de bovenafdichting geen schade mag ondervinden worden er specifieke eisen gesteld aan de fundering van de centrale.

Overdracht Sandersweg

Met de gemeente Maastricht vinden gesprekken plaats voor overdracht van de voormalige stortplaats Sandersweg. Deze locatie ligt aan de voet van de locatie Belvédère.

Het is de bedoeling dat over de Sandersweg een ontsluitingsweg wordt aangelegd van het Belvédèregebied naar Lanaken. Daarvoor moet de stortplaats Sandersweg voor een deel worden doorsneden en zal het ontgraven afval worden herplaatst op deze 5 ha grote locatie.

Op de locatie Belvédère wordt gezorgd voor natuurcompensatie.

Op deze luchtfoto zien we de voormalige gipsdeponie, tegenwoordig onderdeel van het Heidekampspark, in de gemeente Stein. De locatie ligt ten westen van het DSM complex, direct aansluitend aan de A2, aan de noordzijde begrensd door Urmond en aan de zuidzijde door Elsloo.

Bodemzorg Limburg

Bodemzorg Limburg

Europalaan 24
6199 AB Maastricht Airport
T 043 - 350 96 96
F 043 - 350 96 97

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van Bodemzorg Limburg en verschijnt éénmaal per jaar.

Redactie-adres:

Europalaan 24,
6199 AB Maastricht Airport
e-mail: ggoossen@bodemzorglimburg.nl

Met dank aan:

Bert Janssen
Anne de Vreeze en Leo Direks

(Eind)redactie: Bodemzorg Limburg
Lay out: Lydia Grafisch en Meer

Wijzigingen in uw adresgegevens kunt u doorgeven aan Bodemzorg Limburg, Geertje Goossen, via telefoonnummer (043) 350 96 96 of ggoossen@bodemzorglimburg.nl.

Voor meer informatie kunt u ook terecht op www.bodemzorglimburg.nl.